

Hemaris fuciformis L. i Hemaris tityus L.

[Kilka słów dotyczących się nomenklatury tych dwóch gatunków].

H. fuciformis L. und H. tityus L.

Einige Worte die Nomenklatur betreffend.

Napisał

WITOLD NIESIOŁOWSKI.

Dwa te z rodzaju *Hemaris* Dalm. w Europie występujące, a bardzo do siebie zewnętrznie podobne gatunki są prawdziwą bolączką entomologii. Przeglądając jakikolwiek podręcznik, nigdy czytający nie może wiedzieć z samej nazwy, bez poprzedniego dokładnego przeczytania opisu, którego z tych dwóch motyli ma autor na myśli. Gorzej jeszcze przedstawia się sprawa z pojedynczymi wykazami motyli jakiejś okolicy, zwłaszcza jeżeli tylko jeden z tych gatunków jest wymieniony; w tym wypadku, bez obejrzenia okazów jest zupełną niemożliwością dojście do przekonania, który z tych dwóch motyli w danej okolicy występuje.

Tak jeden, jak i drugi gatunek ma cały szereg nazwisk, synonimów (vide Seitz, *Grossschm. d. Erde*; Staudinger, *Catalog* 1901), a co gorsza, nazwy „*fuciformis* L.“ i „*tityus* L.“ dają jedni autorowie temu, inni zaś tantemu, Esper znowu nazywa „*bombyliformis*“ jednego, podczas gdy Ochseneimer daje tę nazwę drugiemu, słowem — kompletne zamieszanie.

Caroli Linnaei: *Systema naturae*. Ed. X. pag. 493 zawiera następujący opis tych motyli.

Sphinx. *Tityus*. 24. S. abdomine barbato, cingulo nigro, M. L. U.¹⁾

Habitat in calidis regionibus. Alarum margo niger est.
fuciformis. 28. S. abdomine barbato nigro fascia flavescente, alis hyalinis margine nigro.

Bradl. nat. 26. f. I. B.

Roes. ins. app. 231. t. 38.

Habitat in Europa.

W Ed. XII. pag. 803., opis ten jest nieco odmienny od poprzedniego, a mianowicie:

Sphinx. *fuciformis* 28. S. abdomine barbato nigro: fascia flavescente, alis fenestratis, margine nigro atro-purpurascente.

Scop. carn. 475.

Bradl. nat. 26. f. I. B.

¹⁾ M. L. U. = Museum Ludovicae Ulricaе Holmiae.

Roes. ins. app. 231. t. 38.

„ „ „ 4. t. 34. f. 1—4.

Sulz. ins. t. 15. f. 90.

Poda ins. t. 2. f. 6.

Geoffr. paris. 2. p. 82. n. 4.

♂ *Sphinx Tityus abdomine barbato*, cingulo nigro,

Syst. nat. 10. p. 493. n. 24.

Habitat in Lonicera.

Barba abdominis in medio alba est.

Jak widać z powyższego, w wydaniu X. traktowane są te dwa motyle, jako dwa osobne gatunki, zaś w wyd. XII. prawdopodobnie jako jeden gatunek „*fuciformis*“ z odmianą „*tityus*“ — a może autor uważa je — za ♂ i ♀, lecz nie będąc tego pewnym (vide Roesel ins. app. 231. Borkhausen Nat. Gesch. eur. Schmett.) rozdziela ten, według niego prawdopodobnie jeden gatunek na α i β .

W X. wydaniu powiedziano o *Sphinx tityus*: „Habitat in calidis regionibus“; w wyd. XII. ustęp ten jest opuszczony. Jeżeli przypuścimy, że Linné ustęp ten w X. wydaniu z całą świadomością, na podstawie własnego doświadczenia napisał, to musielibyśmy gatunek ten ze spisów motyli europejskich wyłączyć, jako żyjący w krajach gorących. Do tego czasu żaden z autorów nie uważał tego za stosowne, ani potrzebne, czyli że wszyscy przyjmują motyla nazwanego przez Linneusza *Sphinx tityus* za motyla europejskiego. Motyl ten ma się znajdować w Muzeum Ludovicae Ulricaе, Holmiac (Stockholm), była więc możliwość przekonania się naocznie, jak wygląda ów okaz. Widocznie został uznany za motyla europejskiego, skoro przeważna część autorów dawniejszych i wszyscy nowsi, w dziełach traktujących faunę europejską, wymieniają go.

I słusznie, gdyż skoro w wydaniu XII. Syst. Nat. figuruje on już pod jednym numerem ze *Sphinx fuciformis*, a o jego występowaniu w krajach gorących niema już i wzmianki, to widocznie autor przekonał się, że motyl ten żyje w Europie. Linneusz, wielki przyrodnik, ale specjalnie botanik, nie mógł znać wszystkich motyli, ich sposobu życia, a dzieło swoje Syst. Naturae pisał też na podstawie spostrzeżeń innych badaczy, to też siłą rzeczy musiał przyjąć niejeden błąd zrobiony przez innych. Tak np. *Papilio* (dziś *Araschnia*) *levana* i *prosa* uważał on wi-

docznie za dwa osobne gatunki, gdyż przy pierwszym pisze on: „habitat in *Urtica dioica Europae australioris*, przy drugim zaś „in *U. d. Germaniae*“.

Faktem jest, że dwie nazwy *fuciformis* i *tityus* nadane przez Linneusza dwom różnym motyloom, wymieniane są w każdej poważniejszej pracy o motylach, temsamem autorowie ci przyznają tym dwom nazwom rację bytu, a tylko traktują je nierównomierne. I tak, nazwa *fuciformis* została uznana przez wszystkich jako obowiązująca dla jednego gatunku, nazwy zaś *tityus* używa tylko (ze znanych mi autorów) Spuler i Seitz jako głównej nazwy gatunkowej, inni przyjmują ją tylko jako synonim, przeważnie do nazwy *bombyliformis* Esp., a także *scabiosae* Zett.

Ponieważ z rodzaju *Hemaris* żyją w Europie tylko dwa gatunki, obydwie te gatunki Linné opisał i obydwom nadał nazwy, przeto według mego zdania nie ulega żadnej wątpliwości, że te dwie nazwy powinny być zatrzymane jako nazwy gatunków.

Ktoś mógłby zrobić zarzut, że Linné nie dał dokładnego opisu, więc prawo pierwszeństwa w nadaniu nazwy, przysługiwałoby autorowi, który dany gatunek pierwszy raz dokładnie opisał (w tym wypadku Esper, Ochsenheimer lub Zetterstedt). Gdybyśmy chcieli tego się trzymać, to musielibyśmy może 9/10 nazw nadanych przez Linneusza usunąć, gdyż Linneusza opisy są prawie wszystkie ogromnie zwięzłe, krótkie, mało zrozumiałe. Stosownie do tego jest też tak *Sph. fuciformis*, jak i *tityus* bardzo niedokładnie opisany, tak że do dziś dnia są wątpliwości, któremu gatunkowi Linné nadał tę, a któremu tamtą nazwę.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę Linneusza *Systema Naturae*, spostrzeżemy, że Linné opisując *Sphinx fuciformis*, powołuje się na Roesela ins. app. 231. t. 38. Kto przeczyta dokładny opis podany w tem dziele i zobaczy rycinę na tabl. 38. nie może mieć wątpliwości, że Linné powołując się na to dzieło, mógł mieć na myśli tylko motyle o szerokich, czerwono-brunatnych obwódkach, z przedzielną komórką diskoidalną przednich skrzydeł. Motyl ten jest tam bardzo wyraźnie i dobrze opisany i namalowany, podczas gdy drugi, ze złożonymi skrzydłami jest nie dość wyraźny. Roesel opisując go krótko, dodatkowo do pierwszego, nie zna dokładnej różnicy między oboma, nie wie czy to inny gatunek, czy może samiczka pierwszego.

Opis *Sph. fuciformis* w XII. wyd. S. Nat. który brzmi: „abdomine nigro, fascia flavescente, alis fenestratis, **marginē nigro atro-purpurascēte**, może być zastosowanym tylko do motyli o obwódkach szerokich, **czerwono brunatnych**, gdyż drugi, o wąskich obwódkach, ma opaskę czarniawą, bez odcienia czerwonego. Roesel w swoim opisie konstatuje to samo.

Niema więc chyba wątpliwości, że Linné nadał nazwę *fuciformis* motylowi o szerokich, czerwono brunatnych obwódkach, z przedzieloną komórką diskoidalną u przednich skrzydeł.

Jak już wspomniałem, opis tak jednego, jak i drugiego gatunku jest u Linneusza niedokładny, skoro jednak mimo to wszyscy autorowie przyjmują nazwę użytą przez Linneusza *fuciformis*, nie widzę zupełnie racji, dla której nazwa druga nie ma być używaną równorzędnie z pierwszą. W Europie żyją tylko dwa gatunki *Hemaris*, dwóm gatunkom nadał Linné nazwy, jedna z nich odnosi się niezaprzeczenie do gatunku o szerokich, czerwono brunatnych obwódkach, druga więc musi bezsprzecznie przypaść gatunkowi o obwódkach wąskich, brunatno czarnych. Opis, mniej czy więcej dokładny jest tu zbyt czyny, gdyż i bez tego nie może być wątpliwości, która nazwa do którego motyla się odnosi, przeto nazwy te powinny być według prawa pierwszeństwa za-
trzymane.

Jak Linné, taksamo i inni badacze współcześni z Linneuszem i nieco późniejsi nie znali również dokładnej różnicy między jednym a drugim motylem, dlatego też opisywali oni przeważnie tylko jeden gatunek, dając mu za Linneuszem nazwę *fuciformis*, często bez względu na to czy to był gatunek o szerokiej czerwono brunatnej obwódce, czy też drugi, a cytując w swych pracach innych autorów, zamieniają niejednokrotnie jeden gatunek z drugim. Przeważna jednak część uważa najwidoczniej motyla o czerwono brunatnej obwódce za *fuciformis* — i tak:

Roesel *Insecten-Belustigung*, str. 232. pisze: Der zur ersten Classe der Nacht-Vögel gehörige, kleine Papilion mit durchsichtigen Flügeln. § 1... „am äussersten Rand ist ein breiter, purpurrother, undurchsichtiger Saum; und am hinteren Rand fängt sich bey der Einlenkung ein breiter Flecken von gleicher Farbe an, der sich in eine Spitze endigt. Die etwas kleineren Unterflügel sind fast von gleicher Beschaffenheit, wie die obern; doch fehlt ihnen der winkelförmige Strich, und ihr rother Rand, der etwas

schmäler ist, hat einen schmalen, weissen Saum. (motyl ten przedstawiony jest na tabl. XXXVIII. fig. 2.).

§ 2. Die dritte Figur (powyższa tablica) stellt diesen Papi lion in sitzender Stellung vor, und kommt übrigens mit der vorigen Figur in allem überein, ausgenommen dass hier diejenigen Teile, so an jener purpurroth sind, mehr ins schwarze fallen.

...Ob der Unterschied der rothen Farbe allhier den Unterschied von beyderley Geschlecht anzeige, kann ich nicht behaupten dann der Hinterleib, der sonst hierinnen zu einem Kennzeichen dienet, war an beeden von gleicher Dicke“.

Ilustracje na tabl. XXXVIII. są dobre, lecz w kolorze nie zupełnie trafione; fig. 2. (*fuciformis* L.) jest za czerwony, zaś fig. 3. odpowiada kolorem raczej *H. fuciformis*. W każdym jednak razie u pierwszego zaznaczona wyraźnie szeroka obwódka na obu parach skrzydeł, a także i plama diskoidalna, a nawet komórka diskoidalna jest tu przedzielona medianą, a skoro Linne powołuje się na Roesel'a nie może być wątpliwości, któremu gatunkowi nadał on nazwę *fuciformis*.

Poda, Insecta Musei Graecensis, pag. 82, opisuje *Sphinx fuciformis*: „abdomine barbato nigro crasso et lato, fascia flavescente, alis hyalinis subauratis; margine obscuro, posticis minimis. Habitat in Scabiosa“. Opis niewyraźny, ale rysunek T. II. fig. 6. odpowiada w zupełności gatunkowi „*fuciformis* L.“.

Scopoli, Ent. carn. opisuje na str. 188. nr. 475. *Sphinx fuciformis* podobnie jak Poda, więc niewyraźnie. Powołuje się jednak na: Roesel, Suppl. Pap. Noct. Cl. I. Tab. 38., fig. 3. i Poda Mus. Graec. p. 82. Widać z tego, że Scopoli nie zna różnicy między jednym a drugim.

Fabricius, Species insectorum str. 156.: „*Sesia fuciformis*, abdomine barbato nigro, fascia flavescente, alis fenestratis, margine nigro“. Opis nic nie mówi.

Fabricius cytuje: Linné, Syst. Nat. 2. 803. 28. i Fn. Sv. 1092. zatem *fuciformis* L.; dalej Geoffroy, Histoire abrégée des insectes, 2. 82., *Sphinx elinguis*, alis lanceolatis vitreis, venis nigris, superioribus macula limbaque nigris, fulvoque nebulosis. Cytat ten jest fałszywym, gdyż wedle dalszego opisu Geoffroy'a jest to *Sesia F. empiformis* Esp. (patrz: Laspeyres, Ses. europ. pag. 29. fig. 18—22., 1801., *Sesia tenthrediniformis*). Dalej cytuje Fabricius: Roesel, Ins. 3. tab. 38. i 4. tab. 34. fig. 1—4., czyli obydwa ry-

sunki opisane powyżej; t. 34. przedstawia gąsienicę tego motyla. Powołuje się też na: Poda, tab. 2. fig. 6. a więc fuciformis; Schaeffer, Icones insectorum, Tab. XVI. fig. 1., gdzie niema wcale opisu, a tylko rysunek niewyraźny.

Widać z tego wszystkiego, że Fabricius nie zna zupełnie różnicy między temi dwoma gatunkami.

Geoffroy, Histoire abrégée des insectes, pag. 82. nr. 5. „Sphinx spirilinguis viridis, alis vitreis pellucidis; venis limboque fusco-ferrugineis“. Skrzydła tego motyla opisuje on tak: „Elles sont transparentes, comme une gase ou un verre, sans écailles, si ce n'est sur les nervures á leur bord, ou elles sont terminées par une bande brune rougeatre assez large“.

Opis wskazuje na gatunek o szerokiej, czerwono-brunatnej obwódce. Geoffroy cytuje: Linné, S. N. ed. 10. p. 493. N. 28. (Jak mało można wierzyć podobnym cytatom dowodzi, że Geoffroy cytuje ten sam punkt t. j.: Linné, S. N. ed. 10. i t. d. przy motyłu opisanym u niego na str. 82., nr. 4., a to jest dzisiejsza *Sesia F. empiformis* Esp.).

Panzer, Lepidoptera, str. 64. dla *Sesia fuciformis* daje opis: „fascia flavescens alis fenestratis: margine nigro“, zaś dla *S. bombyliformis*, str. 65: abdomine barbato, fulvo virescente fascia nigra: alis fenestratis, margine tenuissimo nigro“.

Opisy te, jak w szczególności ilustracje w atlasie str. 64. i 65. fig. 23. i 24. wskazują, że Panzer uważał gatunek o szerokiej czerwono-brunatnej obwódce za fuciformis L., zaś drugi o wąskiej obwódce za bombyliformis Esp.

Walckenaer, Faune parisienne, 1802, daje opis *S. fuciforme* niewyraźny; cytuje Fabriciusa p. 381. 11. i Geoffroy Ins. 2. p. 82., 5. „Le sphinx vert, á ailes transparentes“.

Schrank, Fauna boica, Ingolstadt, 1801 podaje: „Scabiosenschwärmer, Sphinx fuciformis; die Flügel glasartig; der Hinterrand undurchsichtig, sattolivenbraun; der pelzige Hinterleib schwarz mit einer in der Mitte getrühten gelben Binde“.

Schweber, Sphinx bombyliformis, opisuje: „Die Flügel glasartig, der Hintersaum undurchsichtig, schwärzlich: die untern fast saumlos; der pelzige Hinterleib schwarz mit einer gelben, in der Mitte durch einen eckigen Oranienfleck unterbrochenen Binde“.

Sph. fuciformis jest tu wyraźnie gatunek o szerokich obwódkach.

Borkhausen, Naturgesch. d. europ. Schmett. II. T. opisuje: „*Sphinx fuciformis*... Die Flügel sind durchsichtig, wie reines Marienglas und ihre dünne Membrane spielt ins Violette, oft auch ins Purpurfarbige. Ein ziemlich breiter, dicht mit rothbraunen, fast bis ins Dunkelrothe getriebenen Schuppen bekleideter Saum umfasst sie und in der Mitte der Vorderflügel, nachst dem Vorderrand, steht ein gleichfarbiger, schiefer Querstrich... i t. d.“.

Borkhausen najwyraźniej daje motylowi o szerokiej, czerwono-brunatnej obwódce nazwę *fuciformis*.

O *Sphinx bombyliformis* pisze on: „Ob gegenwärtiger Schwärmer nur Spielart des Vorhergehenden, oder wie Herr Esper behauptet, eine eigene Gattung sei, kann ich nicht entscheiden... Der Saum der durchsichtigen Flügel ist lange nicht so breit, wie bei dem vorhergehenden, nicht rothbraun, ins dunkelrothe fallend, sondern schwarz“.

Godart & Latreille, Histoire naturelle des Lepidoptères, 1822., dają dokładny opis jednego i drugiego t. j. *fuciformis* L. i *bombyliformis* Esp. i Hb. Podają tutaj tylko opis różnic między pierwszym a drugim. *Sphinx bombyliformis*: „Il diffère du fuciforme (1., 2., 3. i 4. punkt mniej ważne) 5° en ce que la bordure ou bande terminale des ailes est beaucoup plus étroite, et d'un noir-brun, ainsi que les nervures; 6° en ce que les premières ailes n'ont pas de tache pres du milieu de la côte, et que la cellule de leur base n'est point divisée par une nervure, comme cela a lieu dans le fuciforme“.

Zatem różnica między *fuciformis* i *bombyliformis*, że ten ostatni ma opaskę znacznie węższą, czarno-brunatną, że na przednich skrzydłach niema ciemnego znamienia na żyłce poprzecznej i że komora centralna przednich skrzydeł nie jest przedzielona żyłką tak, jak to jest u *fuciformis*.

W atlasie na tabl. 19. są te motyle bardzo dokładnie przedstawione.

Zetterstedt, Insecta lapponica, str. 918., *Macroglossa fuciformis*: „alis hyalinis, macula costali media margineque posteriori latiori, atro-purpureis, corpore flavo-virescente, abdomine fascia media anique barba laterali brunneo-nigris, pedibus anticis pallidis“. Zaś *M. bombyliformis*: alis hyalinis, margine posteriori anticarum mediocriter, posticarum tenuissime fusco, corpore flavo

virescente, abdomine flavo-fulvo, fascia media anique barba laterali, pedibusque anticis, nigris“.

Z nowszych i współczesnych autorów, takie powagi naukowe jak Rebel, Staudinger, którzy w dawniejszych swoich pracach, idąc prawdopodobnie za Heinemannem i tegoż współczesnymi, wymieniali gatunek o wąskich obwódkach jako *fuciformis* L., zmienili jednak później swe przekonanie i w ostatnich wydaniach nazywają już gatunek o szerokiej obwódce *fuciformis*.

Zc znanych mi nowych autorów, tylko Hoffmann i Spuler nadają gatunkowi o wąskich obwódkach nazwę *fuciformis*, inni wszyscy dają tę właśnie nazwę gatunkowi o szerokich obwódkach.

Spuler motywuje swój pogląd tem, że wedle Linneusza gąsienica *H. tityus* ma żyć na *Lonicera*, co uważa za dowód, że Linné nadał nazwę *tityus* gatunkowi o szerokiej obwódce. Jest to zupełnie niesłuszne, gdyż po pierwsze, gąsienica drugiego gatunku żyje także na *Lonicera*; główne jej pożywienie (gatunek o wąskich obwódkach) jest wprawdzie *Scabiosa*, ale tak *fuciformis* jak i *tityus* żyją też na *Lonicera*, *Galium* i i.

Po drugie, Linné nie znając dokładnie różnicy między jednym a drugim, a podając po gatunku *tityus* „habitat in *Lonicera*“ nie ma z pewnością na myśli tylko tego, lecz obydwu, względnie powtarza to zdanie za innym badaczem przyrody. Dowodem tego *Sphinx porcellus* i β) *bombyliiformis* (?) gdzie po drugim podaje: „habitat epilobio, impatiente“; *attacus* (*Saturnia*) *pavonia* α) *minor*, β) *major* (*S. pavonia* i *S. pyri*) pisze po ostatniej, więc dla obu: „rosa, rubo, ulmo, corylo, salice, pyro“.

Zresztą niemożliwością też jest, aby Linné w czasie, kiedy entomologia i w ogóle nauki przyrodnicze zaczęły dopiero wyłaniać się z powijaczy, miał pewne, dokładne wiadomości i o gąsienicach, by wiedział o każdej, na jakiej roślinie ona żyje; to też przy stosunkowo wielkiej ilości motyli nie podaje on wcale pożywienia gąsienicy, a podając je, podaje czasem, nawet przy bardzo pospolitych motylach błędnie.

Tak np. pisze on o *Papilio podalirius*: „habitat in brassica“, *Papilio* (*Apatura*) *iris*: „in quercu“ i t. p. Dlaczegoż Linné miałby mieć lepsze wiadomości o swoich *Sphinx fuciformis* i *tityus*?

Nie lepiej byli też w tym względzie poinformowani i inni m. w. współcześni z Linneuszem badacze; jedni podają jako pokarm

gąsienicy tego motyla *Lonicera*, drudzy *Scabiosa*, inni znów jedno i drugie. *Scabiosenschwärmer* Schranka jest bezsprzecznie *Sph. fuciformis* L., gatunek o szerokich obwódkach, widać więc, że i Schrank przekonany jest, że gąsienica tego motyla żywi się *scabiosą*.

Linné znał i opisał zaledwie małą część motyli europejskich, nawet pospolitych. Znał on np. tylko *Apatura iris*, zaś *Ap. ilia* nie była mu znaną, nie widział widocznie między nimi różnicy; z rodzaju *Melitaea* F. wymienia on tylko dwa gatunki, z rodzaju *Lycaena* F. tylko trzy czy cztery. Widocznie nie zwracał on uwagi na różnice nie wpadające odrazu w oko i uważał motyle zewnętrznie bardzo do siebie podobne, chociaż morfologicznie zupełnie różne, za tensam gatunek.

Przy *Sphinx*, względnie dzisiejszych *Hemaris fuciformis* i *tityus* jest różnica zewnętrzna za wielka, aby jej był nie zauważył, dlatego też wymienia Linné dwie nazwy. Jak z poprzedniego zestawienia różnych badaczy widać, prawie wszyscy oni różnicę tę w zewnętrznym wyglądzie tych dwóch motyli spostrzegli.

Z powyższego wynika, że Linné 1. znał obydwa w naszej strefie żyjące gatunki *Hemaris*, 2. że jak jeden, tak i drugi gatunek opisał, 3. że jednego nazwał *fuciformis*, drugiego *tityus*, 4. że nazwę *fuciformis* nadał gatunkowi o szerokich, czerwono-brunatnych obwódkach na przednich skrzydłach i z dużym znamiem tegoż koloru na żyłce poprzecznej zamykającej komórkę diskoidalną, przeto nazwa „*tityus*“ pozostaje dla gatunku drugiego, o wąskich czarno-brunatnych obwódkach.

Że moje zdanie nie jest odosobnione dowodem tego, że z najnowszych autorów Spuler i Seitz używają za Linneuszem dla tych dwóch gatunków nazw *fuciformis* i *tityus*, inne, przez późniejszych autorów nadane nazwy podają oni tylko jako synonimy.

Byłoby więc wskazaniem, aby chcąc nareszcie uniknąć, czy usunąć wymienione na początku tej pracy nieporozumienia i trudności, ustalić te dwie nazwy ostatecznie, pozostawić je takimi, jak je nadał Linné.

Główne cechy tych dwóch gatunków są:

Hemaris Dalm. fuciformis L. Skrzydła przezroczyste; brzeg zewnętrzny tak przednich, jak i tylnych skrzydeł obwiedziony szeroką, ciemno czerwono-brunatną opaską; tegoż koloru jest duża,

wyraźna plama na żyłce poprzecznej, zamykająca komórkę diskoidalną przednich skrzydeł; komórka diskoidalna przednich skrzydeł przedzielona jest przedłużeniem mediany.

Hem. tityus L. Skrzydła przezroczyste, opaska brzegu zewnętrznego przednich skrzydeł znacznie węższa jak u poprzedniego, na tylnych bardzo wąska, brunatno-czarna, a nie czerwono-brunatna; plama na żyłce poprzecznej, zamykającej komórkę diskoidalną przednich skrzydeł prawie niewidoczna; komórka diskoidalna nie przedzielona przedłużeniem mediany.

R é s u m é.

In der X. Auflage des „Systema naturae“ führt Linné zwei Formen (der gegenw. *Hemaris Dalm.*, *Haemorrhagia*) an u. zw.: *Sphinx tityus* 24. und *Sphinx fuciformis* 28. Beim ersten schreibt er: „habitat in calidis regionibus“, beim zweiten: „habitat in Europa“.

In der XII. Auflage heisst es wieder: *Sphinx fuciformis* und *β. tityus*. Habitat in Ionicera.

Aus diesem ist zu ersehen, dass die zwei Schmetterlinge in der X. Auflage als zwei ganz verschiedene Arten behandelt werden, wogegen die XII. Auflage dieselben vereinigt, wahrscheinlich als eine Art *fuciformis* mit der *ab. tityus*.

Wenn wir annehmen, dass Linné bei der Beschreibung des *Sph. tityus*, den Passus „habitat in calidis regionibus“ mit vollem Bewusstsein dieser Tatsache geschrieben habe, so müssten wir diese Art aus der europaeischen Schmetterlingsfauna, als einen in der heissen Zone vorkommenden Schmetterling ausschliessen. Das Exemplar, welches Linné als *Sph. tityus* beschrieben hat, sollte im Musaeum Ludovicae Ulricae in Stockholm sich befinden, es war daher die Möglichkeit vorhanden sich zu überzeugen, was dies für ein Schmetterling ist. Aus der Tatsache, dass alle neueren Autoren den Namen *tityus* in ihren Werken entweder an erster Stelle (Seitz, Spuler), oder wenigstens als Synonym anführen geht es hervor, dass das obgenannte Exemplar als europaeischer Schmetterling anerkannt wurde.

In der X. Auflage des Systema naturae beruft sich Linné bei *Sph. fuciformis* auf Roesels ins. app. 231. t. 38., in der XII. unter anderen auch auf Roesel und Poda. Dies ist ein genügender Beweis, dass Linné die Art mit breitem, purpurrotem Saume und

mit der durch den erhaltenen Längsstamm der Mediana geteilten Mittelzelle *fusciformis* benannt hat. Die Beschreibung bei Roesel und die Abbildung bei Poda schliessen, glaube ich, jeden Zweifel aus.

Der Passus bei *Sph. tityus*: „habitat in Ionicera“ ist ganz belanglos, denn in den Zeiten Linné's war die Lebensweise der Raupen noch sehr wenig bekannt, zweitens hat Linné alle Beschreibungen nicht nur auf Grund eigener Erfahrungen, aber auch aus den Werken anderer Forscher geschöpft, bei welchen selbstredend viele Fehler vorkommen; drittens, gilt dieser Passus „habitat in Ionicera“ nicht nur dem *Sph. tityus*, aber auch dem *Sph. fusciformis*, ebenso, wie z. B. bei *Attacus pavonia a. minor* und *β. major (Saturnia pavonia u. S. pyri)* zum Schluss, also für beide die Futterpflanzen angegeben erscheinen: rosa, rubus, ulmus, corýlus, salix, pyrus“.

Linné schreibt z. B.: *Papilio podalirius* „habitat in brassica“, *Papilio (Apatura) iris* „in quercu“ u. s. w. Musste denn Linné von der Lebensweise des *Sph. fusciformis* und *Sph. tityus* bessere Kenntnisse haben als von den zwei letztgenannten Schmetterlingen?

Linné's Beschreibungen sind überhaupt sehr karg und ungenau; wollten wir aus diesem Grunde an seiner Nomenclatur rütteln, so müssten wir den grösseren Teil der durch ihn gegebenen Benennungen eliminieren. Tatsache ist dass Linné beide in Europa vorkommenden Arten von *Hemaris* (*Haemorrhagia*) gekannt hat, die eine, d. i. *H. fusciformis* hat er nach seiner Art genau beschrieben, es ist daher kein Zweifel, dass der zweite Name u. zw. *tityus*, der zweiten Art gilt.

Ich glaube, es wäre nicht unpraktisch endlich einmal die Nomenclatur dieser zwei Arten zu fixieren und nach dem Prioritätsrecht die Linné'schen Benennungen als bindend einzuführen.

Es bliebe daher der Name *H. fusciformis* L. für die Art mit breitem, rothbraunem Saume beider Flügelpaare, breit beschüpftem Querast der Vorderflügel, deren Mittelzelle durch den erhaltenen Längsstamm der Mediana geteilt ist.

H. tityus L., für die Art mit schmaler, schwärzlich-brauner Saumbinde nur sehr schmal beschüpftem Querast und mit ungeteilter Mittelzelle der Vorderflügel.